

הציוניות ושאלת-הצדק

מאת

פרופיסור ד"ר יוסף קלוזנר

I.

לפני שבועות מועטים פרסם העתון של הפועלים בארץ-ישראל "דבר" כרוזים של מפלגת-הקומוניסטים, שבהם נאמר בפירוש, שהפרעות הנוראות של שנת תרפ"ט, שבהן נשחטו ככבשים ונהרגו באכזריות של חיות-טרף יהודים ויהודיות זקנים ותינוקות יהודיים בחברון וצפת, במוצא וירושלים, לא היו אלא "התקוממות לאימפריאליסמוס הציוני" ושקרוב תהא "התקוממות גדולה וקשה מזו", כלומר פרעות חדשות ונוראות יותר ויותר, בתור "מלחמה באימפריאליסמוס הציוני".

ואין לך יום, שבו אין אנו קוראים בעתונים על משפטים של צעירים וצעירות קומוניסטיים, בעלי שמות לועזיים ובעלי שמות עבריים טהורים, בני חוק-לארץ וילידי-הארץ, ובין הצעירים והצעירות המטיפים לקומוניסמוס או המגינים עליו יש, אמנם, בעלי פנים חשודים, שאפשר, זָהָב-מוסקבה, שמתקבל בעד סחורות נמכרות בארץ ל-ציוניים טובים, סימא את עיניהם; אבל, לצערנו, יש ביניהם גם צעירים בעלי פנים זָפִים ובעלי עינים כשרות, ששום שוחד לא יצור אותן. וצעירות בעלות תלתלי-זהב ופני-כרובים, בני כ' וכ"א ובנות י"ח וי"ט, שאין לחשוד בהם בשום אופן, שמתוך אהבת-בצע וקלקול-מדות הם מטיפים לפרעות ביהודים בארץ-תקותם היחידה — — —

ועוד גם זאת: יהודים אדוקים מגרמניה וגאליציה, נוסח פראנקפורט ונוסח-מזרחי, — והם, שמתפללים שלש פעמים ביום ואינם שותים כוס-מים בלא ברכה, מגינים על הקומוניסמוס, שרודף כל דבר, שיש לו יחס-פְּלֶשֶׁהוּ לדת-ישראל. ויהודים משכילים מגרמניה ואויסטריה, מאנגליה ואמריקה, שקוראים לעצמם "תלמידי-א-ח-ד-ה-ע-ם" ומתימרים בכבודו של מאָרְטִין בּוּבֶר, שכל מעשה-אלמות הוא לזוועה בעיניהם ומדברים תמיד בשם הַדֵּימוֹקְרַטְיָה וחירות-הדעות, — והם הם המצדדים בזכותה של רוסיה הסובייטית, שכל צעד מצעדיה

הוא עָקוב מדם, שלהרוג ולענות אדם כשחוק הוא בעיניה. ושׂאין לך דבר שנוא לה ומאוס עליה מדימוקראטיה בכל צורותיה...

וכל בני-האדם השונים והמשונים הללו, שמצדיקים את מעשי-האונס הנוראים ביותר, שנעשו בימינו ולעינינו ברוסיה הסוביטית, על-ידי הכחשת-המציאות¹ ועל-ידי הצידוק, "שכל אלה דברים הכרחיים הם עד שיתבסס המשטר החדש", - בני-אדם שונים ומשונים אלה מתרעים על ה"עול" הנעשה לערביים על-ידי מה שהציוניים קונים את קרקעותיהם השוממים והשוממים-למחצה בכסף מלא, משביחים את הקרקעות הללו ומגדלים שתי שגלים במקום שהערביים לא גידלו אף שכולת אחת. הם, שהרבה מהם מצדדים בזכותו של שלטון, שהמלה "וויתור" היא לו לחרדה ולוועצה, הם הם באי-כחו של הזרם, שהוויתור לערביים היא תמצית כל תכניתו ! -

בית-משוגעים ממש : יארמולקאות, שמוותרות על יעודי-הנביאים, רודפי-שלום, שמשלימים עם מעשי-האונס המאוימים של ג. פ. או, אידיאליסטים קאנטוניניים ואחד-העמיים, שהוגים חבה לתפיסת-עולם מאטיריאליסטית גמורה...

וכי לא חידה היא זו ? חידה סתומה, שדורשת פתרונים ? -

אין ספק בדבר : הרבה עבודות עושה. עם-עבד במשך אלפי-שנים אינו יכול להבין, כיצד יכולה אומה לחיות לעצמה, לדאוג לעצמה, לעבוד לעצמה, בלא שום שאלה, אם תגיע מזה תועלת "לאדון", שכל פעם יכול הוא להיות אחר. זהו אחד מן הפתרונים הראשונים של החידה.

ואולם בזה לא די. בין הנוטים לקומוניסמוס והמתרעים על "אימפריאליסמוס ציוני" יש גם צעירים ולא-צעירים זקופי-קומה ובעלי רגש כבוד לעצמם ולעמם, שאינם עבדים ברוחם. במה יש לבאר את השנאה לציוניות השלמה מצדם של אלה ? -

על-כרחך אתה אומר, שהשקפתם השלילית על הציוניות באה לאלה האחרונים וכיוצא בהם מתוך גורם אידיאלי. נתקשרו בנפשותיהם הרעיונות של שוויון ואחווה ואהבת-העניים של הנביאים בדאגה לכל המדוכאים והמנוצלים של המחשבה הפילוסופית-הסוציאלית החדשה, ועל-כן אינם יכולים להשלים עם הרעיון, שבני-אדם מן החוץ יכבשו - ויהא אפילו לא בחרב ובחנית, אלא בכסף

(1) אפילו העובדות המובאות על-ידי האדם הכשר והסופר האובייקטיבי, ד"ר עזריאל קארליבאך, שמאמריו המעבירים סמרמורת בבשרו של כל בעל רגש אנושי הולכים ומתפרסמים עכשיו בתרגום עברי ב"הארץ" ושבהם באו השמות של המקומות, שבהם נעשו המעשים הנוראים ביותר על-ידי השלטון הסובייטי, - אפילו עובדות אלו מלפני חרשים אחרים הם מכחישים, - ומי יקח אותם לרוסיה ויראה להם את המעשים הנוראים בסועל ממש ? -

ובעבודה -- ארץ, שבה חי זה כאלף ושלש-מאות שנה העם הערבי, שרובו המכריע אינו אלא קבוץ של פלחים עניים. שעובדים קשה ומתפרנסים לא רק בדוחק, אלא בדלות ובדלגלגות. ומה שארץ-ישראל היתה פעם שייכת ליהודים - הרי אין זה כלום: ספרד היתה פעם שייכת למורים, ואף-על-פי-כן אין הערביים תובעים ארץ זו מן הספרדים היושבים בה כיום.

וכך מתנגד סוג זה של יהודים לציוניות מתוך התביעות של היושר והצדק. ויהודים אלה, שאחד-העם וקאנט וְהֶרְמָאן כהן ובובר, מצד אחד, ומארקס וְלֵבִין, מצד שני, על לשונם, כבר השפיעו גם על נוצרים הרבה, שהתחילו טוענים: הארץ היא ערבית, והפלחים הם עניים ביותר, ומה רשות יש לציוניים להוציא את הארץ מידי העניים המרודים תושבי-הארץ מאז? - מתוך השקפה זו באו כל המעשים של פאספילד, החלטותיהם של ועדת-שאול, של ג'ון הופ סימפסון ושל פֶּרְנַטְש, החוקים המגבילים בדבר קניית-קרקעות ותוצאותיהם - הערעורים הבלתי-פוסקים של ערביים על כל קניה קרקעית של יהודים או של הקרן הקימת, הרציחות ועקירת-האילנות, וכיוצא באלו. וכך הולכת ונעשית השקפה זו סכנה ממש לציוניות כולה. ויש צורך לבדוק ולברר את הענין מכל צדדיו.

ויודע אני: ליודעים את האמת ומתכוונים למרוד בה לא תועיל שום הסברה. המשוחדים בכסף סובייטי או בשנאה ליהודים או אך ליהדות ההיסטורית אינם רוצים להכיר את האמת ושום הוכחה לא תפעל עליהם. ואולם יש גם מתנגדים אחרים: מבעלי העינים הכשורות ומבעלי תלת-לי-הזהב: צעירים וצעירות אידיאליסטיים באמת, שנתעו על-ידי אנשים וספרים, שמדברים אל לבם בשם הצדק והיושר. עליהם - כך נראה לי - אפשר עוד להשפיע על-ידי בירור-האמת. מה שאנסה לעשות כאן.

II.

קודם כל, ענין המורים, שגורשו מספרד לפני ארבע מאות וארבעים שנה. משלו בחלק גדול של ספרד במשך שבע מאות ושמונים שנה (711-1492) והביאו חלק גדול מן הארץ לידי פריחה כלכלית ותרבותית; ואף-על-פי-כן אין הערביים דורשים את ספרד לעצמם. אל יחס זה של הערביים לספרד יש משוים את יחסם של היהודים לארץ-ישראל.
על זה יש להשיב:

קודם-כל, ישבו היהודים בכל ארץ-ישראל - ולא בחלק ממנה, כהמורים בספרד - במשך אלפיים שנה, לכל הפחות. מימי תל-אל-עמרנה, לערך 1,400 שנה קודם ספירת-הנוצרים, עד כבוש-הערביים, בשנות 636-638 לספירת-הנוצרים, היו היהודים התושבים העיקריים של הארץ (הרי אף השומרונים הם

בני-ישראל. ואף לאחר הכבוש של הערביים היו היהודים האוכלוסים העיקריים של הארץ עד ימי מסעי-הצלב (1099) ואפילו עד כבוש-המונגולים (1260). מכאן ואילך נעשו מיעוט קטן בארץ, אף אם גם אז לא פסקו מלשבת בתוכה לגמרה. היהודים יָשְבוּ, איפוא, בארץ-ישראל ישיבת-קבע. בתור עיקר-עם-הארץ, לכל הפחות, אלפיים שנה, ובאמת יָשְבוּ בה 2,500 שנה (1,400 קודם ספה"ג — 1,099 לסה"ג). ובתקופת-צפת (לערך 1500—1700 לספה"ג) שוב הם נעשים מיעוט חשוב בארץ. משנת 1765 ואילך הולך מיעוט זה וגדל מתוך התִּישְבוּתם של ה-חסידים-הבעשט"נים וה-פרושים" תלמידי-הגרא. ובשנת 1881 — בימי דאבי"ו וביל"ו — מתחיל הישוב החדש, שהולך ומתרבה בלא הפסק עד היום הזה. היהודים יָשְבוּ, איפוא, בארץ-ישראל בקביעות 2,500 שנה לעומת 1,300 שנה, שיושבים בה הערביים. והיהודים לא עזבו את הארץ לגמרה אף במשך עשרת-שנים אחת. תמיד היו אלפי יהודים בארץ — אפילו בימי-הצִלְבָּנים ואחר כבוש-המונגולים!

אבל לא זהו העיקר. זכות אחרת, יותר חשובה, יש ליהודים על ארץ-מולדתם ההיסטורית.

ארץ-ישראל היא הקטנה שבין הארצות המיושבות על-ידי ערביים; ואף-על-פי-כן עיני כל העולם עליה ולא על שאר הארצות הערביות פילם: על ערב וסוריה ותוניס ואלג'זיר ומרוקו, ואפילו לא על מצרים ועירק. מפני-מה? — מפני שהיהודים, כל עוד הם היו השליטים בתוכה, יצרו את החלק השלישי של התרבות העולמית: בעוד שיוון יצרה את המדע ואת האמנות הפלאסטית ואת הפילוסופיה העיונית, ורומי — את המשפט ואת הממלכתיות בהקפה הרחב, יצר ישראל את היהדות הנבואית ואת הנצרות, ומלח-כֶּחָן — גם את האיסלאם. האומה הישראלית בארצה ועל אדמתה יצרה את המונותאיסמוס, את המוסר הנבואי, את הרעיון המשיחי, את שירת-ההשתפכות של תהילים ואת הפילוסופיה הדתית-המוסרית של איוב וקהלת. וליהודים יש עוד ערכים לאומיים חשובים, שנוצרו בארץ: ההלכה והאגדה התלמודיות, המדרשים המרובים והשונים, הניקוד והמסורה (בתקופת-טבריה) וחלק עיקרי של הקבלה ושל שירת-הח"ן (בתקופת-צפת: האר"י, ר' חיים וויטאל, ר' ישראל נג'ארה, ר' שלמה אלקבץ, ועוד).

ומה יצרו הערביים בארץ ישראל במשך 1,300 שנות-שלטונם? מה הם

(1) שבמשך שבע שנים (1260 — 1267) לא היו יהודים בארץ כלל — אינו אלא טעות: במשך שבע השנים הללו לא היו יהודים בירושלים, והרמב"ן חידש ישוב יהודי בעיר-הקודש, אבל בשאר המקומות בארץ היו יהודים גם בשבע השנים הללו.

הערכים האנושיים-הכלליים, או אפילו הלאומיים-הערביים, שיצרו בה בתקופה ארוכה זו? –

לא כלום, ולכל היותר, לא הרבה יותר מלא-כלום.

לא הם בנו את הארץ במובן הכלכלי והתרבותי ולא הם חידשו אותה אחר חורבנה. בחרב כבשו אותה הערביים מן הברזאנטינים, שירשו אותה מן הרומיים, שכבשו אותה בחרב מן היהודים. ובשום דבר לא העשירו אותה הערביים ובשום דבר לא רוממו את ערכה. במה היא, איפוא, שלהם? במה שהגזול מן הגזלן פטור? – אבל אף זה עדיין אינו העיקר שבעיקרים.

ההבדל העיקרי והיסודי בין המורים בספרד ובין היהודים בארץ-ישראל הוא: שהמורים היתה להם מולדת אחרת והם שכבשו בחרב את ספרד, שהעם הספרדי הטביע את חותמו הלאומי עליה תחילה; ואילו להספרדים, שחזרו וכבשו את מולדתם הלאומית מידי המורים. לא היתה מולדת אחרת; בעוד שהערביים בארץ-ישראל יש להם מולדת אחרת – ערב, וארצות הרבה, שהערביים הטביעו עליהם את חותמם הלאומי ושאיין להן תובעים אחרים זולת הערביים (סוריה, עיראק, מצרים, תוניס, אלג'יר ומארוקו), והם הם שכבשו בחרב את ארץ-ישראל מידי כובשיה, שגזלו אותה מן היהודים, שאיין להם מולדת אחרת.

מפני שאיין לך אומה בלא מולדת (זולת הצוענים, שאינם אומה אלא שבט נודד), על-כן לא נתיאשו היהודים ולא יכלו להתיאש מארצם היחידה. ואיין לך יובל-שנים אחד במשך אלפיים שנות-הגלות, שלא קמה בו תנועה משיחית ישראלית בכיוון של החזרת הארץ לעם, שנתהוה בתוכה ולא שכח אותה. ואף למאטיריאליסטים היסטוריים איין לבטל את העובדה, שאיין לך תפילה חשובה של האומה ואיין לך משורר גדול אחד בישראל במשך כל שנות-קיומו של העם מחוץ לארצו, שלא נתבטאו על-ידם הגעגועים הגדולים של הבן, שגלה מעל שולחן-אמו והוא זוכר אותה בכליון-נפש ומצפה לשוב אליה ולשבת בחיקה, ככל עם בארצו. אמונה-צפיה כזו, קשר רוחני אמיץ כזה, שלא נתרופף במשך אלפי-שנים של התרחקות מאונסת ושהיה מתחזק תמיד על-ידי מעשים ממשיים – על-ידי תנועות משיחיות ועליות תדירות של קבוצות ושל יחידים גדולים, שנתקשרו בארץ גם קשר ממשי וחיוני – אמונה-צפיה כזו וקשר חי כזה הרי יש להם, לכל הפחות, אותו ערך, שיש לתביעה מדינית על כבדת-ארץ, תביעה, שאם היא מתמדת והולכת, איין מי שמעז כיום לבטל אותה בקלות יתרה.

ויודע אני, שכל אלה אינם בעיניו של הדור הצעיר שלנו אלא "סנסטימנטים". ואולם הרי יש גם עובדה. עובדה מאוימת ומנקרת-עינים היא – שבכל העולם, כולו יש רק עם אחד ויחיד (זולת הצוענים, כאמור), שאיין לו מולדת,

כלומר, שאין לו מקום להניח את ראשו; ואילו הערביים – להם יש, לכל הפחות, שש ארצות, שאין חולק עליהן, שהן ערביות ומושלמיות בעיקרן (ערב, סוריה, עיראק, מצרים, אלג'יר, תוניס ומארוקו) – האשורים והקורדים בסוריה ובעיראק אינם דורשים לעצמם אלא שני מחוזות קטנים, והקפטיים במצרים אינם דורשים לעצמם שלטון טריטוריאלי כלל). ארץ-ישראל, אפילו משתי גדות-הירדן, תופסת בתוך השטחים הגדולים של ארצות-ערב מקום קטן מאד. זהו אי קטן בתוך ים של ארצות ערביות. ובכן מה יש לקרוא בשם "אימפריאליסמוס" – אם את התביעה, שתהא לאומה עתיקה, מרובת-סבל ומרובת-תרבות, של ששה-עשר מיליון כברת-ארץ קטנה ביחס כדי שיהא לה מקום לחיות בחירות חיים עצמיים, או התביעה, שתהא לאומה יושבת על אדמתן של שש ארצות גדולות גם הארץ השביעית הקטנה, באופן שתיגזל מאומה אחרת "כבשת-הרש" שלה: מולדתה היחידה, המוצא היחידי מיסוריה וסבלותיה והאפשרות היחידה, שתסדר לה את חיייה המדיניים, הכלכליים והתרבותיים על-פי רוחה המיוחדת לה? –

מי הם ה"אימפריאליסטים" – ה"מנהיגים" הערביים והקומוניסטים היהודיים העוזרים על-ידם, שלא די להם בשש ארצות והם מתאווים גם לארץ שביעית, או הציוניים, שדורשים ארץ אחת לעמם, שאין לו מולדת אלא היא? – אבל בארץ-ישראל כבר יש שמונה מאות אלף ערביים, ואם היהודים יבואו להתישב כאן בהמונים, הרי ידחקו את רגליהם של התושבים הקודמים וינשלו אותם מאדמתם – וכלום יש לך אי-צדק ואי-יושר גדול מזה? –
על זה יש להשיב:

בעבר-הירדן אין אף יהודי אחד. היהודים לא דחקו שם את רגליהם של הערביים ולא נישלו אותם מאדמתם. – ומצבו של מי טוב יותר: זה של הערבי בארץ-ישראל המערבית, במקום שהיהודים כבר הם כעשרים אחוז מן התושבים והם מוסיפים להתרבות, או בעבר הירדן, במקום שאין יהודים כלל? – ואף בארץ-ישראל המערבית עצמה – היכן מתרבים הערביים ומצבם הולך וטוב – בירושלים, ביפו ובחיפה, שיש בהן יהודים, או בשכם ובתול-כרם ובמגדל ובג'נין, שאין שם יהודים כלל? – וכלום הוטב מצבם של הערביים בחברון מיום שהיהודים עזבו את העיר אחר השחיטה או הורע? –

על כל אלה קל מאד למצוא תשובה בדין-והחשבון של המפקד הממשלתי, שנתפרסם זה לא כבר. המספרים מדברים בלשון ברורה ובלתי-משתמעת לשתי פנים: רק במקום שנתישבו יהודים הורחב כח-הקליטה של השטח כולו והוטב גם לערביים מכל צד. ובשכם, שהיא "מחוץ לתחום", כמוסקבה ברוסיה הצאריסטית, ירד מספרם של תושביה הערביים – תושביה היחידים – מן 25,000

עד 17,000 איש. סימן הוא, שאין מדינת-היהודים באה להרע את מצבם של הערביים בארץ-ישראל, אלא להיטיבו.

ואילו היתה נשקפת ממדינה יהודית בארץ-ישראל סכנה לתרבות הערבית, לדת הערבית או ללשון הערבית, הייתי מבין, מפני-מה יש רואים בציוניות מעשה של אי-צדק; אף-על-פי שיש כאן שאלה פשוטה: במה דמם של הערביים אָדום מדמם של היהודים? מפני-מה אפשר להשלים עם הרעיון, שהדת הישראלית והלשון הערבית וכל התרבות היהודית הולכות וקלות ואין להשלים עם רעיון כזה ביחס לדת וללשון ולכל התרבות של הערביים? – ואולם הרי באמת אין שום סכנה כל-שהיא נשקפת אף לאחד מן הקנינים הלאומיים של הערביים.

הדת הערבית היא או מושלמית או נוצרית. גם האישלאם וגם הנצרות יש להם מאמינים למאות מיליונים, בעוד שהיהדות אין לה אלא ששה-עשר מיליון של מאמינים. שום סכנה אינה נשקפת מן היהדות, שבכלל היא רחוקה מהכנסת-גרים, לאישלאם או לנצרות בשום מקום שבעולם, ובארץ ישראל, שהיא מוקפת עמים מושלמיים ונוצריים חרדים על קדושתה, לא-כל-שפן? –

הלשון הערבית מדוברת על-ידי 20 מיליון, שרובם הם פלחים מושרשים בקרקע. וכי ללשון כזו נשקפת סכנה מן הלשון הערבית, שרק עכשיו קמה לתחיה בדבור ושיש לה מלחמה מפנים ומאחור? –

והתרבות הערבית, המזרחית-הטפוסית, יכולה לחשוש לחדירתה של התרבות האירופית בכלל, אבל לא של התרבות היהודית ביחוד. כמה שהיהודים נעשו אירופים במשך אלף שנות-חיים מחוץ לארצות-המזרח, עדיין הם פחות אירופים מן הגרמנים, האנגלים או הצרפתים ועדיין הם יותר מזרחיים מכל אומה בלתי-שְׁמִית. ואילו היו הערביים מתיחסים ליהודים יחס אנושי, היו היהודים מתקרבים בלא שום ספק לתרבות הערבית וללשון הערבית והיו נוטלים מהן כל מה שהוא מזרחי, שהרי כל זה מזכיר ליהודים את קדמוניותיהם בארץ-מולדתם ההיסטורית. ומצדם היו מוסרים לערביים מה שהביאו הם, היהודים, עמהם מאירופה. שני העמים, היהודי והערבי, היו מרוויחים על ידי כך; ובלא שום ספק היו הערביים מרוויחים יותר מפני שהם עם של אכרים מושרשים בקרקע ופחות עלולים להשפעה. "מנהיגיהם" של הערביים ועתונותם החצופה דחו את היהודים בשתי ידיים, – ואנו אין אנו מוכנים לשיר "מה-יפית" ל"פריץ" הערבי כ-ברית-שלומיים" שלנו או אף לפלח ולפועל הערבי, כהפשרנים והקומוניסטים שלנו. אבל בין כך ובין כך אין שום סכנה נשקפת לתרבות הערבית בכללה מן התרבות העברית בארץ.

וכולום יש לערביים יסוד לחשוש לשלטון של עריצות מצדם של היהודים? כולם לא תהא המדינה היהודית מוקפת ים של ערביים מכל צד ולא תהא מוכרת להתחשב עם שיווי-הזכויות של הערביים? – היהודים, שבכל

מקום הם דורשים שיווי-זכויות לעצמם, כלום אפשר לשער, שהם יגזלו זכויות מאיזה עם אחר, שישוב בקרבם, אפילו אם הם, היהודים, יהיו רוב מוחלט ושליט בארץ? —

והרי בשעה שתהא ליהודים מדינה אחת קטנה, תהיינה לערביים שש מדינות יותר גדולות, או אף מדינה גדולה מאוחדת. והיהודים בעל-כרחם יבואו בברית עם הערביים באיזו צורה נוחה לשני העמים — והיתכן, שברית כזו לא תבטיח לערביים את כל הזכויות, שהיהודים תובעים אותן בכל מקום מעמים אחרים? —

וכך מתברר, שאין כאן מקום לחשש של סכנה כל-שהיא לא ללאומיות הערבית, לא לדת הערבית ואף לא לשלטון המדיני הערבי, שישתרע על שטח ארצי עצום, שארץ-ישראל תהא יתד (אֶנקלאַבה) קטנה בתוכן. הערביים אינם רוצים ב"יתד התקועה". אבל הרי זהו האימפריאליסמוס הטפוס. כך אומרת כל אומה אימפריאליסטית גדולה ותקיפה: אני, שיש לי הרבה, איני יכולה לוותר על כלום; ואולם אַתָּה, האומה הקטנה והדלה, שיש לך רק כברת-ארץ קטנה ודלה, עומדת לי בארצך הקטנה לשטן על דרכי ותכניותי הגדולות, האימפריאליות; ובכן וְתָרִי אֶת וְתָנִי לִי גם את המעט שלך כדי שיהא לי הכל ולא תוסיפי להיות "יתד תקועה" במלכות-בכפה שלי. — וזהו הצדק וזהו היושר בעיניהם של ה"דימוקראטים" והקומוניסטים, האחד-העמיים כביכול ותלמידי-בובר שלנו! הציוניים המדיניים, באי-כחה של האומה, שאין לה כלום, הם אימפריאליסטים בעיניהם, והערביים, ששָׁאוֹל אינם יודעים שְׁבָעָה, הם — ה"קוואק הנגזל"! —

III.

כל מתנגדיה של הציוניות המדינית השלמה מתוך השקפות שונות ומשונות הם אנשי יושר וצדק, כואבים הם את כאבם של הפלחים הערביים, העניים והמדוכאים, שהציוניים באו לגזול את חלקות-אדמתם הקטנות ולעשותם מחוסרי ארץ ולחם. ולפיכך צריך להתקשר עם הפלח והפועל הערבי העני והבווער על הציוני הבורגני והפועל כאחד: הארץ צריכה להשאר ערבית, אלא שהקומוניסטן היהודי — או הפועל היהודי סתם — יתחבר אל הפלח והפועל הערבי, וביחד יתקנו את "פלשתינה" ב"מלכות שדי" — בשלטון קומוניסטי או בשלטון ערבי-יהודי משותף סתם, שבו לא יהיו מושלטים ומשתלטים". וכלום יש לך פתרון-של-צדק נאה מזה? —

אני חושב, שלא כן הדבר.

קודם כל, צריך לשים קץ לדבורים הריקים הללו, שעל-פיהם אפשר הדבר, שעם אחד הוא מיעוט בקרב העם השני, ואף-על-פי-כן יהיו שניהם שוים במצבם באותה ארץ לכל דבר, ודאי, אין המיעוט צריך להיות משולל-זכויות, ובמובן זה

אפשר באמת, שבארץ של חירות אמיתית לא יהיו "מושלטים ומשתלטים". דבר זה אנו, היהודים, דורשים בכל ארץ וארץ, ומובן, שאי-אפשר, שלא נדרוש אותו מעצמנו בארץ, שבה נהא הרוב. מצד זה אין לערביים לחשוש לכלום, כאמור, ואולם עובדה היא, שאף ברוסיה הסובייטית מטביעים הרוסים את חותמם על הארץ בכללה, באוקראינה הסובייטית – האוקראינים, ובארמניה הסובייטית (אם יש כזו באמת) – הארמנים. ליהודים יש בכל הארצות הללו זכויות שוות בפרניציפיון; בפועל לא הם מטביעים את חותמם היהודי על הארצות הללו, אלא העם-הרוב של כל ארץ מן הארצות הללו מטביע את חותמו על ארצו ועל יהודיה כאחד. הרי זהו הרעיון של התישבות יהודית בקרים ופירו-גי'אן: ריפובליקה יהודית, שבה יהיו היהודים הרוב, ועל-ידי כך יטביעו חותם יהודי מיוחד על הארץ המיושבת על-ידם. זהו חיקוי לציוניות, שיש לו החסרון הגדול לעומחה במה שאין שום יסוד לאומי-היסטורי, שמתוכו יכולים היהודים לתבוע לעצמם את קרים ואת פירו-גי'אן דוקה, ובמה שאין קשר היסטורי-פסכולוגי בין היהודים ובין הארצות הזרות הללו. זוהי ציוניות בלא ציון – מדיניות לאומית בלא לאומיות: בלא הקשר ההיסטורי ובלא היעוד המשיחי. כאן יש רק מעשה כלכלי פשוט ו"לקיחה" מדינית בחזקת-היד, בכחו של השלטון הסובייטי, שאין מי שיאמר לו: "מה תעשה?" ושאין הוא מתחשב עם שום דבר עומד לשטן על דרכו.

על כל פנים, הרעיון, שארץ-ישראל תשאר ערבית ברובה ואף-על-פי-כן יהא בה מצבם של היהודים כמצבם של הערביים ממש (כלומר, החותם הערבי הטבוע עליה לא יהא ניכר יותר מן החותם היהודי, שיטבע עליה אף הוא), אינו אלא דמיון כוזב.

ובכן – הארץ תהא או בעלת חותם ערבי או בעלת חותם יהודי (בלא גזל-זכויות אילו שהן). *Tertium non datur*. והשאלה היא רק זו: היכן יש יותר מן הצדק: בשאיפה לרוב יהודי או בהשלמה עם רוב ערבי? –

וכלום קשה כל-כך להשיב תשובה מספקת על שאלה זו? –

אם ישאר רוב ערבי בארץ והחותם הערבי ישאר טבוע עליה, ירגישו את עצמם שב-ע-מאות אלף ערביים-מושלמים ומאה אלף ערביים-נוצריים כאדוני-הארץ. התרבות האנושית לא תרוויח על-ידי כך כלום: הערביים לא יצרו בארץ כלום במשך אלף ושלש-מאות שנה ואין שום יסוד לחשוב, שייצרו חדשות בעלות ערך אנושי-כללי בשנות-המאות הבאות. אבל גם התרבות הערבית-הלאומית לא תרוויח מזה כלום: הערביים המרובים שפּעַרְב, במצרים, בסוריה ובעיראק, ואפילו אלה שבתוניס, באלג'יר ובמארוקו, ייצרו תמיד יותר מן הערביים המועטים והדלים שבארץ-ישראל. תמיד יהיו שמונה-מאות אלף הערביים

הארצישראלים תלויים בתרבותם ודתם באחיהם שבערב ובמצרים. שבטוריה ובעיראק. עומדים ברשות-עצמם יהיו רק באופן פורמאלי — או אף באופן פורמאלי יהיו נבלעים באחיהם שבשאר הארצות הערביות.

ולעומת זה, אם היהודים יהיו רוב בארץ-ישראל ויסביעו את חותמם עליה, הרי יוכנס לאסיה יסוד חדש, אירופי מזרחי, בעל היסטוריה קדומה וגדולה ובעל היסטוריה חדשה ומיוחדת-במינה. ויש ליהודים תקוה ליצירה לאומית-אנושית חדשה וגדולה. שהרי היהודים הרבו ליצור בארץ-ישראל לא רק בימי בית ראשון ושני, כמו שחושבים היודעים את ההיסטוריה הישראלית ידיעה שטחית. לא רק המונות-איסמוס, הנבואה, המוסר הדתי-החברותי, הרעיון המשיחי לכל הקפו, הנצרות והתלמוד נוצרו על-ידי היהודים בארץ-ישראל. גם בימי צנייה ומרודיה של היהדות הארצישראלית נוצרו בה רוב המדרשים, הפיוט של הפייטנים הראשונים (יוסי בן יוסי, ר' ינאי, ר' אליעזר הקליר), הניקוד והמסורה — בתקופת-ט ב ר י ה, ובתקופת-צ פ ת — הקבלה הלורנית, שירת-המסתורין וה-שולחן הערוך. ודאי אין להשוות את הפיוט והמסורה או את הקבלה הלורנית ואת ה-שולחן הערוך להנבואה או להתלמוד והנצרות: העדר-חירות משפיע גם על עם יושב על אדמתו. ואולם ארץ-ישראל הראתה את כח-השפעתה הגדול על יצירתו המקורית של עם-ישראל: די היה, שעם זה יגע בקצה-כף-רגלו במולדתו הקדומה, כדי שייצור יצירות מקוריות מחדש; אמנם, לא בעלת הקף אנושי-כללי, מפני שבימהן של היצירות הללו כבר לא היה יוצרן רוב בארצו, אבל, לכל הפחות, בעלות מקוריות לאומית. ובכן יש תקוה, שאם ישוב ישראל להיות רוב שליט בארצו (במובן של אפשרות להטביע חותם יהודי על ארצו ומולדתו), ישוב ליצור יצירות בעלות ערך גדול. אפשר, שהעם הזה, שיצר את האידיאל של השוויון והאחוה של העמים (להלא אב אחד לכולנו" ו-לא ישא גוי אל גוי חרב"), שיצר את האידיאלים החברתיים העליונים (ו-הארץ לא תמכר לצמיתות" ו-ימור-המשיח"), וביחד עם זה סבל מעמים אחרים במשך אלפי-שנים רדיפות והגבלות ושליטת-זכויות ושטחיות. — הוא הוא שנועד לתת לאנושיות צורה אידיאלית של חברה חדשה, שתהא מיוסדת לא על מלחמת-מעמדות, אלא על שתוף-מעמדות. וצורה אידיאלית של שוויון עמים ומדינות, שיהא מיוסד לא על אימפריאליסמוס, מצד אחד, ולא על טשטוש הצורות המיוחדות של הלאומים השונים, מצד שני. וההיסטוריה אינה חוזרת" — אף זה אינו חוק, כמו שאינו חוק, שההיסטוריה מוכרחת לחזור. ההגיון האנושי אומר, שמי שנתן פעם הרבה עלול לתת עוד פעם הרבה, ומי שלא נתן כלום מעולם אף לא יתן כלום לעולם...

ואולם נניח את הצד הזה של הציוניות — את היעוד המשיחי שלה. נקח

את העובדה הפשוטה כמו שהיא: את השאיפה לברוא מדינה-מולדת חפשית לאומה היחידה בעולם, שאין לה מדינה ושאינה לה מולדת.

על-ידי הציוניות לא יאבדו הערביים את מולדתם בשום אופן, כמבורר למעלה. ואולם היהודים — מה יהא בסופם בלא הציוניות. כלומר, בלא שיהיו רוב מטביע חותם יהודי על ארצם ומולדתם? —

ששה-עשר מיליון של מחוסרי-מולדת — זהו התרגום הפשוט של המלות "האומה הישראלית" כיום הזה. עד עכשיו היתה מולדתם — התורה-הדת, מצד אחד, ותקות-הגאולה השלמה, מצד שני. עכשיו פסקה התורה מלהיות "מולדת מטולטלת" לרוב של היהודים; היא נשארה כך למיעוט שבהם, שהולך ומתמעט מיום ליום, עד שסכנה נשקפת לו להעלם לגמרו. הרי כל מה שפוחת והולך באין מעצור, בעל-כרחו יהא לאפס — והיכן הוא המעצור? — המעצור היתה יכולה להיות תקות-הגאולה; אבל הרי זוהי הציוניות בהקפה השלם: "חדש ימינו כקדם", "החזרת העטרה לישנה". אם הקף גדול זה יקטן, אין כאן אלא גלות חדשה. והיכן יהא המעצור? —

אכן, מעולם לא היה המצב של האומה הישראלית גורלי, כמו שהוא עכשיו! — רדיפות מכל צד. בגרמניה, בפולניה, ברוסיה — אנטישמיות גלויה ומאוימת. ברוסיה — רדיפת כל דבר יהודי-היסטורי. ובכל הארצות הללו היהודי רעב ללחם, פשוטו כמשמעו. אין העמים האחרים צריכים עוד ליהודי בתור מתווך וסוחר; ובתור פועל ואכר, בעל-מלאכה ובעל אמנות חפשית הוא לא רק מיותר, אלא אף מזיק: הוא גוזל לחם מפי מחוסרי-הלחם המרובים שבין תושבי-הארץ; ו"אדם קרוב לעצמו" ולא לבני אומה זרה לו בדתה ובתרבותה, במוצאה ובתולדותיה, ועל-פי רוב גם בלשונה. ובכן נדחקים היהודים מכל סינה באירופה; וביחד עם הירידה הכלכלית באמריקה — גם משם. דת-ישראל ותרבותו ההיסטורית נרדפות ברוסיה ושוקעות בשאר ארצות; החיקוי וההתבוללות, נשואי-תערובות ושמד פשוט שקמים שמות ביהודים בכל ארצות-תבל. המקוריות היהודית מתנדפת ביחד עם הדת וידיעת-התורה וביחד עם ההגבלות החברותיות והרדיפות המדיניות, שהן פולות את היהודי להסתיר את יהדותו או להסתגל על-ידי "מיקרני" אל דרכיהם של העמים, שהוא תלוי בהם בפרנסתו ובמצבו החברותי. וכך צפויה כל האומה הישראלית לכליה ואבדן מוחלטים.

ובכן עומדים אלה מול אלה, מצד אחד — ששה-עשר מיליון נפש של אומה גדולה, יוצרת ונרדפת, שעומדת על סף-הכליון; ומצד שני — שמונה מאות-אלף ערביים, חלק קטן מאומה בת עשרים מיליון, ששום סכנה מדינית, כלכלית, דתית או תרבותית אינה נשקפת להם. מה דורש הצדק? מה מחייב היושר? — להציל את האומה הגדולה והאומללה במחיר של קיצוץ קטן בשלטונם השלם של

פוליטיקנים-אימפריאליסטים, שאינם מסתפקים בשש ארצות ורוצים בארץ שביעית ; או לוותר על הצלתה של אומה בת ששה עשר מיליון, ובלבד שלא לנגוע, חס-ושלום, בשלטונם הגמור של שמונה מאות-אלף ערביים, שבפועל לא יסבלו כלום ממדינה יהודית ואפשר, עוד ירוויחו על-ידי ברית עם שמיים-אירופים בעלי-תרבות ובעלי-כשרון ? -

נשארה הטענה של ה"יתד התקועה", שתהא ארץ-ישראל יהודית בקרב ארצות ערביות. ואולם הרי את טענת ה"יתד התקועה" יכולים לטעון גם הסלאוויים, הגרמנים והרומנים כלפי הונגאריה, שאינה סלאווית ולא גרמנית ולא רומינית והיא כ"תד תקועה בבשרם של הגרמנים, הסלאוויים והרומנים, או השוויידיים והרוסים כלפי פינלאנד, שהגזע של העם היושב עליה שונה הוא בתכלית מזה של הסקאנדינאבים והרוסים הסמוכים לה. כל אלו הן "יתדות תקועות" בבשרם של עמים זרים - זרים הרבה יותר משהיהודים זרים לערביים, ואף-על-פי-כן מתקיימות הארצות הקטנות ומתקיימים העמים הזרים בצדם של הארצות הגדולות ושל העמים בני הגזעים הגדולים והרוחניים. האנושיות לא הפסידה כלום על-ידי קיומן של פינלאנד, לאטבוויה, אסטוניה, הונגאריה, תורכיה, שהן נכריות לעמים הגרמניים, הרומניים והסלאוויים, שנעשו שליטים באירופה. ולמה לא תהא אפשרות לעם-ישראל, שהוא מגזע-שם כהערביים, להיות "יתד תקועה" בתוך ארצות ערביות - ולהתקיים בחירות גמורה בצדן כפינלאנד בצדן של שוויידיה ורוסיה או כהונגאריה בצדן של אוסטריה, צ'יכוסלובאקיה ורומיניה ? - או - מוטב שתבוא, חס ושלום, כליה על עם-ישראל - ובלבד שלא יגעו בשלטון הערבי בארץ-ישראל, שהוא חלק קטן מן השלטון הערבי הגדול בשש ארצות אחרות, שהולכות ומשתחררות יותר ויותר ? - אבל - אם זהו צדק - טוב איני מבין, מה זה צדק, ואם זה אינו אימפריאליסמוס - מהו אימפריאליסמוס יותר מזה ? - ועוד דבר לאחרונה :

מגיני הערביים מתמירים בעמידה על צדו של החלש. אין שקר מנקר-עינים יותר מזה. כי, אכן, אין בעולם עם חלש ואומלל מאותה אומה. שכבר שר עליה בירון האנגלי ב-נגינות העבריות" שלו :

גם יונה מְצָאָה קָן לָהּ, מְעוֹן קָל גָּבֵר,
סֶלַע-הַשֶּׁמֶן, וַיהוּדָה - רֵק קִבְרָה.

כמה שהפלח הערבי הוא עני ומסכן, אינו תלוש : יש לו קרקע, יש לו משהו משלו. ליהודי אין כלום - תלוש ונרדף ובזוי הוא, תלוש כפול שלשה. וכך - במשך אלפי-שנים. ואם יהודים עלובים בכל מקום באים כאן להגן על ה"חלש" הערבי מפני ה"תקיף" היהודי, יש לקרוא אליהם בקול גדול :

— שקר אתם דוברים! אין חלש ומסכן ועלוב מעמכם! על צד התקיף אתם ולא על צד החלש! — ודאי, שלא מדעתכם ושלא ברצונכם נשאתם עבדים נרצעים — עבדים גם בקומוניסמוס, עבדים גם "בברית-שלום". כי רק העבד דואג תמיד ל-"אדון" — יהא האדון מי שיהיה: כל אדון תקיף הוא — ומהותו של העבד היא — להיות על צד-התקיף. ושקר אתם דוברים, שאתם במלחמתכם בציוניות, נלחמים אתם ב-"אימפריאליסמוס הציוני". מי שאין לו שום ארץ אינו יכול להיות אימפריאליסטן; והאנגלים לא עשו לנו טובות ולא גמלו לנו חסדים, שנהא על צדם ונלחם את מלחמת האימפריאליסמוס שלהם. אתם נלחמים לא באימפריאליסמוס, אלא בעד האימפריאליסמוס — בעד האימפריאליסמוס הערבי, שהוא רוצה להחזיק בגזילה, שגזלו הערביים מגזל-היהודים: מן הרומיים והבוֹזָאֶנְטִינִים. ואתם, כעבדים נאמנים, תומכים בגזל וחמס של ה-"אדון" החדש שלכם, שהחלפתם בו את ה-"אדון" הרוסי, הפולני, הגרמני או האנגלי. ולפיכך אתם חלילה לכם לדבר על יושר וצדק. כי, אם יש צדק בעולם — על כל פנים לא על צדכם הוא! — —

טבריה, י"ז באדר תרצ"ג.